ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ
№ 27

ՏԱՐԵԿԱՆ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է

Թաւրիզում . . . . 14 ղրան
Գաւառներում . . . . 20 ղրան

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Ռուսաստան . . . . 4 րբ. 50 կ
Թուրքիա . . . . 50 ղուրշ
Եւրոպա . . . . 12 ֆրանգ
Ամերիկա . . . . 2 տօլար 5 ս.

Յայտարարութիւնների վճարը
Առաջին երեսում տողատեղը 10 շահի
Չորրորդ ,, ,, ,, 5 »

ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐԸ 6 շահի

Խմբագրութեան հասցէն՝ Թաւրիզ
ՄԻՏՔ-ի խմբագրութիւն կամ Tauris (Perse)
Rédaction du journal «MITK»

ՄԻՏՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ—ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

1. Մեզ գրողներից խնդրումէ գրեն պարզ, մաքուր և անպայման թղթի առաջին երեսի վրայ:
2. Խմբագրութիւնս իրեն է վերապահում իրաւունք՝ ստացուած յօդուածները փոփոխութեամբ և կրճատումներով հրատարակելու:
3. Մենք մերժում ենք ,,ււ" ի և ,,վ" ի ուղղագրական հերձուածը և մեզ ենք վերապահում իրաւունք՝ ստացուած նիւթերը տպել մեր ընդունած ուղղագրութեամբ -ու-ով:
4. Չտպուած կարճ յօդուածները չեն վերադարձնւում: Ուղարկուած և չտպուած երկար նիւթերը յետ ստանալու համար պէտք է ուղարկել պօստի ծախսը:
5. Չի տպւի ոչ մի յօդուած եթէ դա կեղծ անուան հետ միաժամանակ չի կրի յօդուածագրի անուն ազգանունը:
6. Բաժանորդները թերթ չստանալու դէպքում շուտով տեղեկացնելու են մեզ՝ հակառակ դէպքում խմբագրութիւնս իրեն զերծ է համարում պատասխանատւութիւնից:
7. Չտպուած յօդուածների համար խմբագրութիւնս բացատրութիւններ չի տալիս:
8. Հասցէները փոխելու համար պէտք է մեզ ուղարկել 2 ղրան 10 շահի:

№ 27 — 1912 Թ. — ՇԱԲԱԹ 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — 1912 Թ. — № 27

ՏԱՃԿԱՀԱՅ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐ ԵՒ ԲՈՂՈՔՆԵՐ

—

Սահմանադրական Տաճկաստանը Համիդի օրերի դժոխք Տաճկաստանից էլ անցաւ: Բիթլիսի և Վանի շրջաններում անխնայ կոտորում են հայերին՝ կենդանւոյն մորթեզերծ անելով նրանցից շատերին: Վերջին տեղեկութիւնները յայտնում են, որ Վանի շրջանի բոլոր հայ գիւղերը քանդուած են և ժողովուրդը կոտորուած: Պօլսում հայերի մէջ տիրում է խիստ մեծ յուզում: Ազգային ժողովը եռանդուն նիստեր է գումարում: Պատրիարքարանը յայտնել է կառավարութեան, որ եթէ անմիջապէս չդադարին կոտորածները, ապա իրենք պատրիարքարանի, եկեղեցիների, դպրոցների և այլն բանալիները կյանձնեն իրենց Տաճկաց և դորանով կյայտնեն ընդհանուր և կդիմեն ջտար պետութիւններին:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը մի տեսակ ուլտիմատում է տուել կառավարութեան, որ եթէ չդադարեցուեն ջարդերը, ապա իրենք կստանձնեն ժողովրդի պաշտպանութիւնը:

Ս. Դ Հնչակեան կուսակցութեան Տաճկաստանի կենտրոնական Վարիչ Մարմինը Օգոստոս 24-ին հետևեալ բողոքագիրն է ներկայացրել Եպարքոսին

«Հայաստանի մէջ վերջերս պատահած տխրաեիթ դէպքերը իրաւամբ մաքերը խորապէս յուզելու առ.ոիճան հասած են: Մեր Մասնաճիւղերէն այդ առթիւ յաճախակի և խիստ բողոքներ կտեղան մեզ: Հայրենասիրական պարտք կհամարինք այդ դէպքերը Ձեր մասնաւոր ուշադրութեանը յանձնել: Փափագող ըլլալով Օսմ. պետութեան խաղաղ զարգացումին կուզանք պարտաւորացնել, որ ամեն ջանք չըխնայելով կտրուկ միջոցներ ձեռք առնէք հաստատելու համար խաղաղութիւնը Հայաստանի մէջ»:

«Նոր-Աշխարհ» №-62.

Վերահրատարակում

Սեպտ. 4-ի փոստով ստացանք 61, 62 և 63 բովանդակալից ու ճոխ համարները «Նոր-Աշխարհ»-ի, որ վերահրատակուել սկսել է Օգոստոսի 25/5 Սեպտ.-ից:

Կրկին հրատարակուելու առթիւ № 61-ի ճակատում կարդում ենք. «Տպագրական տեսչութիւնը, Մայիս 16-ին, Նախորդ պատերազմական Ատեանին որոշման համաձայն, փակեց, Նոր-Աշխարհ»-ը: Երեք ամսեայ մը դադարէ յետոյ՝ վերարտօնուած[1]) ըլլալով՝ այսօր կսկսենք թերթին հրատարակութիւնը»:

«Նոր-Աշխարհի» վարչութիւն

Ի բոլոր սրտէ ողջունում ենք «Նոր-Աշխարհ»-ի վերստին հրատարակուելը: Նման աննախընթաց, ճոխ և ուժեղ մի թերթի հրատարակութիւնը կարող է միայն ընդհ. ուրախութիւն առթել Խմբ.

«Կոհակ» Օգոստ. 15 համարից տեղեկանում ենք, որ վերարտօնուած է «Ազատամարտ»- և «Իշթիրաք» թերթերի հրատարակութիւնը, որ խափանուած էր զին. ատեանի կողմից

[1]) Արդեօք «բարեմիտ» «Հայրենիք»-ականները այժմ իրենց գոնէ մի փոքր անհանգիստ կզգան այս տողերը կարդալով և յիշելով իրենց դարբնած այն չարահնար սուտը, որ իրենց ժամուլով դիտմամբ տարածել էին «Նոր-Աշխարհ»-ի «դրամի չգոյութ.» պատճ. դադարմ. մասին: Ե՞րբ կարելի է վերջապէս մի ազնիւ ու կորեկտ վարմունք տեսնել այդ մարդկանցից ու իրենց օրգաններից: Խմբ.

ՄԵՐ ԻՆՏԵԼԼԻԳԵՆՑԻԱՆ[1])

III.

«Միտք» № 25-ի սոյն վերտառութիւնը կրող մեր առաջնորդողում մենք տեսանք մեր երիտասարդութեան ոոոc մաքի մրտաւոր անբաւարար և բարոյական խիստ տխուր պատկերը:

Այժմ անցնենք այլ խմբաւորումների կամ այլ անհատների:

Մի քանի տարիներից ի վեր՝ լեռնից ուժգնակի վայր հոսող շառաչալից գետակի նման՝ աղմկում էին մեր շրջապատը մի fաճի զnյգ, այժմ բոլորովին բեկորների վերածուած, երիտասարդներ:

Կլանուած բրօշիւրներով, Նոքա 1000-ամեայ անշարժ ու անփոփոխ այս Պարսկաստանն էին փոխադրել Թուրքեր գործող և կապիտալիստական կարգերով հըզօր տրևմուտքը, անուանենք օրինակ Գերմանիան:

Ինչ հասկանալի, երբեւ բնական հետևանք և օրուայ հարց էր այնտեղ, կամ՝ այն կողմերում, մեր բրօշիւրիստները յամառօրէն և անյարիրօրէն պատուաստել էին Նկրտում յանհնարինս յետամնաց, ընկերական և կենսական բոլորովին այլ հարցերով տարուած մեր անպատրաստ ժողովրդի վրայ:

Գեղադանցօրէն փրազիօրների այդ աննշան խմբակը, հասկանալի ձևով եթէ ասենք, ճգնում էր կոյրին հասկացնել գoյնը: Եւ բնականօրէն նպատակի չհասնելով, հակառակ բազմաթիւ դասախօսութեանց, մատնուեց մոռացութեան, դատապարտուեց անգործունէութեան, կարճօրեայ և պատահական տrիումֆից յետոյ, որը արդիւնք էր Պարսկաստանի տարերային և յանկարծօրէն պոռթկող շարժման:

Մտաւորականի կողմից այս խմբ... մեր արդէն մատնանշած անզ... իտասարդութիւնից բարձրր էր և կարող էր օգտակարլինել մեր հասրակ. եթէ այնք ֆանատիկ և կամ այնքան սօֆի եղած չլինէր:

Հերվէից անոր անցած այդ՝ ծագմամբ միայն հայ «Մարքսիստները»՝ հայ ու Հայաստան, ազգ ու ազգային խնդիր բառերը լսելիս այսահարւում էին և իրենց ուղղափառութեան բարձունքից արհամարհանքի քմծիծաղ տալով ազգային պատմա-անհատականութիւնը պաշտպանել ձգտողների վրայ, երգում էին համաշխարհային բանուորութեան ցաւը և վճռել կամենում համամարդկային եղջանկութեան ծանր խնդիրը, մոռանալով անգին՝ հոգալ իրենց ժողովրդին և մանաւանդ իրենց հարազատներին, որոնք յայտնի է տառապում են ճիւթականապէս անապահովութիւնից:

Նոցա և ժողովրդի մէջ չկար ոչինչ կապ և ներքին միութիւն, որովհետև օդից էին կախուած նոքա իրենց անժամանակ քարոզով: Նոքա զօրավարներ էին առանց զօրք ու զօրաբանակի, ուստի և աննկատելիօրէն էլ հալուեցան և քաշուեցան ասպարիզից, մէկդի դնելով յուսահատութիւնից իրենց երէկուայ «իզմերը» և այն «դեմօկրատիայ.ին», որի անունից կուրծք էին թակում և որի համար իսպառ անհասկանալի մնացին:

Սրանց հետ պէտք է հաշուել և նոցա, որոնք Ժընևի և Եւրոպ. այլ քաղաքների համալսարանները տեսնելով՝ եկել էին այստեղ «ծայրաբոյն ձախակողմեան սկզբունքներով», բայց սոքա էլ մեռան նոյն պատճառներից ինչ վերևինները և առ առաւելն հանդիսացան մեր կարօտ և օգնութեան արժանի ժողովրդի համար այն «Նոյեան Ագռաւները», որոնց ցայտուն օրինակը տուել է մեզ անմոռանալի վիպասան Մուրացանը:

Սրանց մոլոր ու մոլար ուղիով ընթանալ են ցուցնում նոraqnյն(?!) մի քանիերիտասս. ևս, որոնք իրենց խիus սահմանափակ կրթութիւնն ստացել են քաղաքիս օտար միսսիօնների դպրոցներում, որոնց ներսում հայկական ու ժողովրդական ոչինչ չկայ, բացի շաբլոն ձևերից, արտայայտութիւններից ու արգահատանք յաւուցող խօսքերից:

—Մեզ համար ազգ, կրօն, եկեղեցի և այլն նշանակութիւն չունի-ասում են այն նորելուկները, որոնց ուղեղները վաղուց են մթագնած անմարս և անգիր արած զանազան կատեխիզմներով և որոնց վարդապետները անվիճելիօրէն պատկանում են մարդոց այն կատեգորիային, որոնք իրենց..... աւետարանից դուրս ամենքին հերձուածող և մոլորեալ են համարում: Էլ հասկանալի կլինի թէ ո՞ր չափով ազատախոհ և լայնասիրտ կլինին նոցա «սանիկները»:

Մեր ժողովրդի հետ ոչ մի հոգևոր կապ չունին այս նoraqnյնիկները և մեծ ցաւ հայ ժողովրդի, սոքա ապրում և շնչում են այն մթնոլորտում, ուր արդէն ձեռք առնուած.... միջոցներով խամրում և թօշնում է ազգայնութեան ամեն մի ջինջ ու մաքուր զգացում և վաղը մեզ, թերևս, պէտք

[1]) Տես սկեզրը «Միտք» № №-24և25

եկող այդ մարդիկ դիմում են այժմէն դէպի ժապաղում և դէպի խուլթացում:

ՆՈՐ ԿԱԶՄ
և
Միանգամայն նոր ընտրութիւններ

Ամսոյս 2-ին, կիրակի օր պատարագից վերջ՝ բարձրապատիւ Ներսէս վարդ. Մելիք Թանգեանը խօսեց եկեղեցում և բացատրեց իւր գալստեան նպատակը:

Յարգոյ հօր խօսքերից իմացանք, որ Օգոստ. 22-ին խեմիս նախկին առաջնորդ գերապատիւ Տ. Կարապետ Եպս. Տէր Մկրտչեանը Վեհին հրաժարական ներկայացրած լինելով, Վեհը իրեն ուղարկել է Թաւրիզ, որպէս թեմի ժամանակաւոր կառավարիչ:

—Թեմի անկազմակերպ վիճակը, թեմի խորհրդի և թեմ. ժողովի չգոյութիւնը, ասաց հ. սուրբը, մեծ ցաւ է պատճառել Վեհի սրտին, երբ մանաւանդ մի կողմից որոտրդութիւններ են շատացել և միւս կողմից գաւառական գործեր էլ թափուել և կարօտում են մարդկանց: Ցաւ է իրօք տեսնել, որ Երևանից ինքնավարութեան կոնդակ ստացած Ատրպատականի թեմը այսօր թողել է ամէն ինչ և երես դարձրել իր գործերից:

Ապա կոչ անելով հասարակութեան, որ իւր սեպհական գործերից դուրս՝ շաբթէն մէկ կամ մի քանի ժամ նուիրէ հասարակական գործերին, վերջացրեց իւր խօսքը, նորէն հրաւիրելով ընտրեալներին դէպի գործ, իսկ հրաժարեալների փոխարէն կատարել նոր ընտրութիւններ:

Պատարագից յետոյ, մի քանի քաղաքացիների հետ մենք ևս եկանք առաջնորդարան և տեսակցեցանք բարձրապատիւ հօր հետ: Խօսակցութիւնից էլ պարզուեց, որ հայր սուրբը անելու է լրացուցիչ ընտրութիւններ հրաժարեալների փոխարէն, առարկելով, որ իբր կան 14 ոչ-հրաժարեալներ: Նոյնպէս տեղեկութիւն ստացանք և թեմ. խորհրդի մասին, որի իբր մի և անդամներից «հրաժարական» չէ ստացուել: Մինչդեռ իրօք փաստ է, որ մարդիկ երկար ամիսներ-Ապրիլից սկսած ժողովի չգալով՝ փաստօրէն կազմալուծել են թեմական խորհուրդը ևս:

Արդ՝ մենք գալիս ենք ասելու, որ եթէ եղել են անձինք, որոնք իրերի դրութեան մասին այդպէս զեկոյց են տուել մեր նորեկ ժամանակաւոր կառավարչին, ապա շեղել են նորան ուղիղ ճանապարհից և չեն եղել օգտակար իրենց խորհրդատուութեանց մէջ: Եւ այդպիսով անշուշտ ձախողելու են հայր սուրբի յաջողութիւնները:

Երկու կարծիք չէ կարող լինել այն մասին, որ արդէն գումարուած թեմական ժողովի անդամների «ընտրութիւնը շատ տեղ եղել է անգիտակցաբար, զալազով, որ այդ «ընտրութիւնները» եղել են յանուն ժողովրդի, բայց ընդդէմ նրա կամքի, որ այդ ընտրութիւնները, սկսած կենտրոնից մինչև գաւառները, խիստ աննշան բացառութեամբ, եղել են ոչ-ժողովրդական ընտրութիւններ: Այնտեղ են «Զանգի» էջերը լիովին ապացուցելու մեր ասածները «խորթ կամ անհատագատ պատգամաւորների» մասին:

Հէնց այն հանգամանքը, որ այդ ժողովը իւր իսկ առաջին նիստերում-ընդ նախագահութեամբ առաջնորդ հօր-տոնահարեց Վեհից հաստատուած կանոնադրութիւնը-թող հակառակը պընդէ փոխանորդ հայր Մանուկեանը-զրկեց նորան վերջին համակրութիւնից ժողովրդի աչքում, որովհետև նա ամէն ինչ արեց կամայականութեամբ պատգամ. ճանաչելու մէկին, որ դեռ 4 ամիս էլ չկար եղել էր իւր ընտրութեան վայրում և կամ նորանց, որոնք բնաւ չէին ճանաչում իրենց «ընտրող» գաւառն ու ժողովրդին.

Այսպիսի հանգամանքներում հրամայական է բոլորովին նոր կազմ թէ թեմական ժողովի և թէ թեմական խորհրդի: Առանց այն էլ, կարծում ենք, հէնց թերթերից պարզ պէտք է լինէին այս ամէնը մեր թեմի յարգոյ կառավարչի համար: Երբ արդէն մտրակի մարդիկ ու ժողովրդական ազատ քուէն շահագործողները այլ ևս ըստ առաջնոյն չեն հրամայում հրապարակում, ժամանակ է, որ հրաւէր կարդացուէր միանգամայն նոր ընտրութեանց, փոխան այն պատգամաւորներին, որոնք օրը օրին մի հակասական արձանագրութեամբ վաճառել են ժամանակները, որոնք առ ի չգոյէ օպպօզիցիայի-ցի խեղդել են ամէն մի ոչ-թոյթափայական ընտրութիւնը—դատապարտուել էին անգործնէութեան, լռման, յուսահատութեան և բռնել հրաժարման ուղին:

Ինչ միտք ունի այն առարկութիւնը, թէ դեռ տարի ու կէս էլ ժամանակ ունի հինը, երբ արդէն երկու մարմինների էլ կազմը վաղուց է լուծուել և, ուրեմն, հրամայական է միանգամայն նոր ընտրութիւն, իսպառ լուծուած յայտարարելով արդէն կմ՛մալոյծ մարմինները:

Մեր ասածները փաստելու համար խօսենք օրինակներով: Յայտնի է, որ փետրվ. ամսից առաջնորդարանը-խմ. թեմականը և թեմ. խորհրդի եղած 1-2 հոգին-հրապարակում էր «Թաւրիզի Յայտարարութիւններ» անունունով մի շաբաթաթերթ, որով և անում էր պաշտօնական ազդեր:

Այդ թերթի №5 և 9 Մարտ համարում կարդում ենք. «ընտրուած պատգամաւորների մեծ մասն այժմ հրաժարուած կամ բացակայ* է, այնպէս որ հնարաւորութիւն չկայ կարևոր դէպքում թեմ. ժողով հրաւիրելու.... պէտք է թեմ. խորհրդի կազմը լրացնել...»:

Ա. Տ.-Վ.

(Շարունակելի)

Իմ յիշողութիւնները պարոն Հ. Առաքելեանից.

Օգոստոս 21-ին մի խումբ՝ աւելի քան 60 յարգելի անձիքների բարեհաճ մասնակցութեամբ Արամեան դպրոցի սրահում մեր թանկագին հիւր և յայտնի հրապարակախօս պ. Առաքելեանի պատւին տրուեց մի բանկետ: Այդ երիկուն խօսուեցան մի քանի յարգանքի ճառեր, իսկ ես այդ առթիւ տալիս եմ իմ գրաւոր յիշողութիւնները:

Նրա հայրը՝ հանգուցեալ վաճառականապետ Աստ. Առաքելեանը 60-ական թուականից Ղարաբաղից տեղափոխուելով Թաւրիզ՝ իր ընտանիքով մեր քաղաքումն էր ապրում, որ յետոյ եղաւ մինը այն բարերարներից, որ 1870 թուականից հանգուցեալ վաճառականապետ Սրպուման Նազարբէգեանի և մի քանի բարեգործ ձեռքերի հետ միմիայն արին Արամեան դպրոցի բարեկարգութեան և հանգանակեցին մի խոշոր դրամագլուխ, որին իրանք ևս նուիրաբերեցին նշանաւոր գումարներ: Դրանցից առաջինի որդին է Հ. Առաքելեան, որ այսօր մի գրական խոշոր դէմք է, իսկ երկրորդինը՝ վաճառականապետ Զ. Նազարբէգեան, որ մի հասարակական անուանի և յարգելի գործիչ է, մանաւանդ ազգային ասպարէզում:

Ես պ. Հ. Առաքելեանին ճանաչել եմ 80-ական թուականներից՝ երբ նա մեր քաղաքումն էր բնակուած: Նա մի կարճ ժամանակ սովորելով Արամեան դպրոցում, իր պատանի հասակից ցոյց էր տալիս մեծ եռանդ դէպի հայ գրականութիւնը: Երբ «Մշակ» լրագիրը լոյս տեսաւ 1872-ից, նա իբրև հազիւ քսանամեայ երիտասարդ սկսեց թղթակցել նրան, տալով իր վառվռուն թարմ կարծիքները: Այդ ժամանակամիջոցին նա սկսեց թարգմանել Փրանսերէնից Խաչակրաց Արշաւանքի պատմութիւնը և այդ եղաւ նրա անդրանիկ երկասիրութիւնը:

Հ. Առաքելեանը շարունակ խօսում էր իր շրջանում, որ մեր հասարակութեան զարգացման համար մի երկրորդ դպրոց էլ հարկաւոր է, և այդ իրագործելու համար մի քանի բանիմաց անձիքների հետ խորհրդակցելով և նրանց աշխատակցութեամբ կազմակերպեց մեր ազգային ընթերցարանը Արամեան դպրոցին կից, որը ներփակում էր 700-800 հատոր գրքեր, հայերէն և օտար լեզուներով, նոյնպէս և այն ժամանակի գրեթէ բոլոր հայ լրագիրները: Այդ ընթերցարանը ոչ միայն գրադարան դարձաւ, այլ մի որոշ հանդիպատեղ, ուր գալիս էին զարգացած աշակերտները, ուսուցիչները, վաճառականները և մտաւորականները, որոնք թէ ընթերցանութիւն էին անում, թէ իրար հետ ծանօթանում և թէ գրախօսութիւններ անում: Այդ ընթերցարանը թէև այսօր իր գոյութիւնը մի կերպ քարշ է տալիս և իր նախկին դերքումը չէ, բայց նա իր ժամանակին տուել է իր օգուտները: Այսօր շատերը խոստովանում են, որ նա եղել է մի համակրելի հանդիպարան:

Անցաւ ժամանակ, Հ. Առաքելեանը փոխադրուեց Ռուսաստան, գնաց Պետերբուրգ համալսարանական բարձր ուսում ստանալու համար, նա այնտեղից ուսանողական նստարանից էլ թղթակցում էր «Մշակին»: Երբ նա վերադարձաւ Թիֆլիս միտքը բեղմնաւոր և գրիչը սրած՝ սկսեց գրել թղթակցել, յօդուածներ տալ թարգմանութիւններ անել, բրօշիւրներ հրապարակել և այլն: Կարծես նա նախապէս ուխտել էր, որ իր ամբողջ կեանքի ընթացքում պիտի գործէ յօգուտ «Մշակի» և հայ գրականութեան, և նա իր ուխտին չդաւաճանեց:

Այսօր պ. Հ. Առաքելեանը, ոչ միայն «Մշակի» խմբագիր հրատարակիչներից մէկն է, այլ և ունէ իր սեփական օրգան-«Արօրը», որ մի շատ օգտակար հրատարակութիւն է: Նա հետամուտ չեղաւ փառաւոր փայլուն պաշտօնների, որ նրան կյաջողուէր, այլ նա ընդմիշտ ընդգրկեց մամուլը և հայ գրականութիւնը:

Եթէ այսօր մենք հաւաքենք և ի մի բերենք Հ. Առաքելեանի բազմատեսակ յօդուածները, թարգմանութիւնները խմբագրականները հրատարակած բրօշիւրները, գրքերը և զանազան հեղինակութիւնները ահագին կուտակներ կգտնուեն և ահա դրանց մէջն է նրա փառքը:

Աւելին կասեմ, քանի տարի է որ նա միայնակ աշխատում է մի հայերէն հանրագիտակ բառարանի կամ անցիկլօպէտիի վրայ և մեծ համբերատարութեամբ առաջ է տանում պրակ պրակ հրատարակելով. որը ոչ թէ մի արարածի, այլ մի խումբ բանասէրների զբաղմունք է. պատիւ և բիւր յարգանք յոգնաջան Հ. Առաքելեանին:

Մաղթենք, որ մեր 60-ամեայ բանասէր-հրապարակախօսը երկար ապրէ և իր տարիքի հասուն օրերում աւելի և աւելի եռանդագին աշխատէ մեր գրական աշխարհում:

Աւագ խան Ամիրանդիլեանց

Թաւրիզ 28 Օգոստոս 1912

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

21 Օգոստոս Թեհրան

Նախորդ գրութեամբս գրել էի ընդդիմադիր Եար-Մահմադ, Հուսէն Ղուլի, և Մուսէիբ խաների արդի կառավարութեան առաջադրած պահանջների մասին: Այդ պահանջների թւումն է նաև այն, որ Քիրմանշահի նահանգապետութիւնն էլ Շահզադէ Սալար-դովլէին տրուի, որպէս միակ միջոց Պարսկաստանի այդ մասի խաղաղացման: Փակագծի մէջ ասենք, յիշեալ խաները և նրանց արդի զինակիցների մեծ մասը Պարսիկ Դէմօկրատ կուսակցութեան անդամներն են, ուստի տեղիս դէմօկրատներից բաւականաչափ մարդիկ ծպտեալ կերպով գնացել և գնում են միանալու նրանց:

Այս պահանջմանց հետևանքը եղաւ այն, որ կառավարութիւնը լիազօրելով Յովսէփ Միրզախանցին, այս օր ճանապարհեց Քիրմանշահ հաշտութեան համար բանակցութիւններ կատարելու ընտրուած բանակամասի հետ: Ինչ հետևանքի և կամ ինչ վախճանի են յանգելու բանակցութիւնները, այդ մասին կգրեմ լուրեր առնելուց յետոյ:

Ամսոյս 19-ի գիշերը մօտ ժամի 10-ին՝ Թեհրանից ութը վերստ հեռաւորութեան վրայ Ղազվինի ճանապարհին, Մեհրաբադի մօտ, գնացող թղթատարի վրայ են յարձակուել 20-25 ծպտեալ և հետևակ մարդիկ: Թղթատար կառքը հեռացնելով՝ մի քանի հարիւր քայլ ճանապարհից՝ սկսել են կապոտել 5-6 ճանապարհորդների, 2 զուլամի և ձիավարին: Փոստից խլել են մօտ 1700 կանխիկ լիրա: Իսկ Եւրոպա ճամբուող քօլիներից անյայտացել են որոշ թանգ արժէք իրեր (հնութեան պատկանող): Ճանապարհորդներից աւազակների խլած կանխիկ դրամ, ժամացոյցներ, սիկարեթի տուփեր և այլն հազիւ արժելիս են եղել 4-500 թուման, (կողոպտուած ճանապարհորդներից մէկի ասութեամբ): Զարագործների մի մասի գլխները ծածկուած է եղել Եւրոպական, իսկ մի մասինն էլ Պարսկական գլխարկ-

ներով. միմեանց հետ խօսելիս են եղել պարսկերէն, թուրքերէն և ռուսերէն լեզուներով։ Այս բոլոր գործողութիւնները աւազակների կողմից կատարուել են անաղմուկ, առանց մի գնդակ արձակելու։ Կողոպտուածներից մէկը նաև պատմում է, որ աւազակները մեզ և թ. թատարին կողոպտելուց յետոյ, վերջը բռնեցին մայրաքաղաքի ճանապարհը և մթութեան մէջ անյայտացան։

Տակաւին կառավարութիւնը ոչ մի գործնական միջոց ձեռք չէ առել գտնելու և պատժելու չարագործներին, որպէս զի նման օրինակ դէպքեր այլ ևս չկրկնուեն։

Մեհրաբադը կարելի է համարել մայրաքաղաքի հեռաւոր թաղերից մէկը, և երբ հենց կենտրոնական կառավարութեան քթի տակ կատարուում են այսպէս անախորժելի դէպքեր ու կատարողները զերծ են մնում հետապնդումներ ու պատիժներ կրելուց, ուրեմն «Միտք»ի ընթերցողներին դժուար չէ հասկանալ որ ինչե՛ր չեն կատարուել ու կատարւում Սուլթանաբադի շրջանի Հայաբնակ գիւղերում վերջերս կատարուած թալանների ժամանակ։ Նոյնպէս և ինչե՛ր չեն կատարւում Պարսկաստանի հեռաւոր ու խուլ անկիւններում, ուր սպանուածների հարստահարուածների, մի խօսքով բոլոր զրկուածների ձայները ոչ մամուլին է հասնում և ոչ էլ իշխանութեան։

Դրամի չափազանց շատութեան պատճառով, Տիկին Անահիտը կամ «Մայրիկը», այս օր ուխտագնացութիւն կատարեց Համադան, տեսնելու համար իւր հանգուցեալ ամուսին Եփրեմի սպանուած տեղը։

Մեզ յայտնում են, որ շուտով տեղս է հասնելու Սուլթանաբադի շրջանի հայերի կոտորման, բռնաբարման և կողոպտման բուն իսկ շարժառիթը եղող «Սև-Սատանայ»-Խորէն Վարդապետը։

Տեղեկանում ենք նաև, որ Սուլթանաբադի գիւղացիներից տեղս գտնուող ծառաները՝ դիմելով օգնութիւն են ուզել Հ. Յ. Դ.-թեան լիտէր Դր. Ստեփանեանից, վերջինս խոստացել է տալ նրանց զէնքեր աժան գներով, որպէսզի տանեն գիւղ և նրանով պաշտպանուեն։

Տ. Ք.-եան

Գիլանեան Նամականի [1])

10 Օգոստոս Էնզէլի

Մօզաֆար-էդ-դին Շահը 1905-ին Եւրոպայից վերադառնալուց յետոյ, Ամիտ Սալթանէն Քարկարուց անցնող Շահի բանակին արած հսկայական ծախսերին և ի վարձատրութիւն՝ Սարդարը Աժդատ տիտղոսին արժանանալով, թողեց Քարկարին և գնաց հաստատուեց Թէհրանում, որպէս ձիաւոր զօրքի հրամանատար։

Հրապարակը մնաց Զարղամին։ Վերջինս օր ըստ օրէ սկսեց մեծանալ։ Վրայ հասաւ 1907-ի խուժանային շարժումը։ Ամիտ Սալթանի Քարկարու ապարանքը որպէս բռնակալութեան բատտիլ, քարքանդ եղաւ Թալանչի ժողովրդի ձեռքով։

Նոյն բաղդին պիտի արժանանար նաև Զարղամը։ Սակայն վերջինս աւել ճարպիկ գտնուելով՝ սահմանադրականի կեղծ քղամիտ հագած՝ գիւղական անջումաններ և ադլիաներ ընտրել տուեց. և նրանց խորհրդակցութեամբ շարունակեց դատաւորութիւն անել։ Այդ շրջանը երկար չտևեց։ Ինչպէս մեր ընթերցողները գիտեն 908 թուին Մամադ ալի Շահի ստեղծած ռէակցեան նորից թև ու թիկունք տուեց միապետական հակումներով սնուած Զառղամին որ ցրեց գիւղական անջումանները և էլը սկսեց նախկին եղանակով որպէս տէր և տիրական դատաւորութիւն անել

Մի տարուան ազատութիւնը արդէն գիւղացիների աչքը բացել էր և չիպիտի կարողանար համբերել, երբ 909 թուին Յունվար 26-ին Սահմանադրականների ձեռքով Ռաշտի նահագապետ Սարդար Աֆդամը սպանուեց և Գիլանը անցաւ ազատականների ձեռքը։

Մանաւանդ որ Զառղամի նախկին բարեկամ Սփեհդարն էլ գործի գլուխ էր անցած, անտառի դիպլօմատը անմիջապէս հանեց բռնակալի շապիկը, փոխարինելով Սահմանադրականով, ապացուցած լինելու համար որ սրտանց ազատութեան ուղողների կողմն է։ 30 հոգի իւր ձիաւորներից զինելով, եղբօր Մամադ խանի առաջնորդութեամբ ուղարկեց Ռաշտ 909 թուի փետրվարին և մի նամակով հպատակութիւն յայտնեց տիրող կառավարութեան-Սահմանադրականների ցանկութիւնն էլ հէնց այդ էր, որ Թալիշի կողմից ապահովուած լինի Գիլանի նոր կառավարութիւնը։

Ղազվինու վրայ արշաւող բանակի հետ գնաց նաև Մամադ խանը իւր 30 մարդկանցով, Զառղամի աջ թևը չկար։ Հարստահարուածները սկսեցին գլուխ բարձրացնել Թաղի խանի և մի ինչ որ Հաֆիզ Էֆենդու առաջնորդութեամբ։ Պահանջների շարքը սկսուել էր. յետ էին ուզում տարիների ընթացքում ապօրինի կերպով իւրացրած հարստութիւնը։

Զարղամը պատասխանում է, որ անցեալում եղածը մոռացութեան տան, բաւականանան ներկայ ազատութեամբ։

Սակայն զրգռուած ժողովուրդը առանց ուշադրութիւն դարձնելու երեկուան հարստահարչի խօսքերին, ապստամբելով 1909 թուի ապրիլին գրաւում է նրանց սեփականութիւնը։ Ինչ որ տան մէջ կար թալանի ենթարկում. տաւար, ապրանք, ամբողջ նախիրները իւրացնելով Զառղամին փախցնում է Թալիշից դուրս։ Զմոռնամ յիշել, որ ճարպիկ Զառղամը 50-60 հատ լաւ հրացաններ և տան միջի թանգագին իրերից բաւական թաքցրած էր մինչ այդ օրը։

Եղածի առթիւ տեղեկութիւն հասաւ Ռաշտ։ Յեղափոխական կառավարութեան վրայ այնքան էլ լաւ տպաւորութիւն չթողեց Թալիշցիների արածը։ Բայց եղածը եղել էր, Ռաշտից նոր դատաւոր ուղարկուեց Զառղամի փոխարէնը։

Ղազվինը գրաւելուց յետոյ Մամադ խանը վերադառնալով Զարղամը հրապարակ դուրս եկաւ։ Նոր դատաւորի օգնութեամբ և նոր կառավարութեան հրամանաւ երկու եղբայր միասին սկսեցին յետ պահանջել թալանուած հարստութիւնը որից հազիւ կէս մասը ստացուեց։

Թալիշը բաժանուեց երկու մասի Զառղամականների և Թաղի խանա-Հաֆիզ էֆէնտիական կողմերի, առաջինի ույժը օր ըստօրէ շատանալով վերջինները փախստականի կեանք սկսեցին անցկացնել անտառներում և սարերում։

Վերջապէս Զարղամը դատաւոր եղաւ։ Անցեալ աշնան հակառակորդներից Հաֆիզին կտոր կտոր անել տուեց։

Հին հակառակորդներից Թաղի խանն է մնացել առայժմ։

Զարղամի թաղարդ ընկնելու պատճառները։ Այդ կտեսնենք յաջորդիւ։

(Շարունակելի) Անհատ

ԼՈՒՐԵՐ

ԹԱՒՐԻԶ

Սեպտ. 1-ին շաբաթ օր, կէսօրից յետոյ ժամը $4\frac{1}{2}$-ին Սփահտար Ազամը կառքով՝ ուղեկցուած 100-ից աւելի միազգեստ պարսիկ կօզակներով՝ եկել էր փոխայցելութեան ռուսական հիւպատոսարան։ Նոյն օրը իշխանը այցելութիւններ է տուել և միւս հիւպատոսներին։

Նոյնը օրը բազարում երկու ոսկերիչ հայ երիտասարդ տղաներ և մի հասակաւոր հայ ոսկերիչ բազարում կրել են Թուրք խուժանի յարձակումը, ծեծուել են շատ սաստիկ, ապա վրայ են հասել ոստիկանները, որոնք փոխանակ ամբոխին ցրելու և ծեծուղներին ազատելու, իրենք ևս սկսել են մտրակներով ծեծել նոցա և մազերից քաշքշելով այդ երեք հոգուն տարել են բէկլէր բէկու մօտ։ Հայերի յանցանքն, ասում են, այն է եղել, որ արգելել են և չեն թողել հեռանայ մի պարսիկ կին, որ իրենց մատանին վերցրած կամեցել է գնալ առանց դրամ տալու։ Այդ բանից գրգռուած Թուրքերը ստեղծել են վերոյիշեալ միջադէպը։ Երիտասարդները ազատուել են, ծերունին դեռ պահուած և շղթայի տակ էր։ Առաջնորդարանի կողմից տէր Հմայեակը գնալով հաճի Շօջաէդ-Դովլէի մօտ, ազատել է նրան շղթաներից։

Հաւաստի աղբիւրից իմանում ենք, որ Լիլաւի դպրոցի հոգաբարձուներից պ. պ. Արտաշէս Տէր Յովհաննիսեան և Մ. Աւագեան հրաժարուել են։

Ամսոյս 3-ին նոր Քարկուզարը փոխայցելութեան էր եկել առաջնորդարան։

Մի կարգ հետաքրքրական լուրեր, ուղարկուած Թէհրանի մեր սեփական թղթակցից, մնացին յաջորդ համարին։

Վերջերս ռուսները Արքում հողի տակ թաղցուած են գտել այն թնդանօթները, որ ռուս-պարսկական պատերազմների հաշտութեան բանակցութիւններից յետոյ Ռուսաց կառավարութիւնը նուիրել էր Աբբաս Միրզին։ Թնդանօթների վրայ Ռուսերէն և պարսկերէն վերտառութիւնները կարծես նոր փորագրած լինին։ Թնդանօթները բերուած են հիւպատոսարան, մաքրուել ժանգերից և պէտքէ ուղարկուեն Ռուսաստան։

Թեմիս ժամանակաւոր կառավարիչը իւր այցելութիւնն է տուել հիւպատոսարաններին։

«Մշակ» №189-ում կարդում ենք Հայկազունու մերկացնող պատասխանը կենտրոնականի տեսչի առողջական վիճակի մասին։

Ամբողջ Ռուսաստանի թերթերը լի են հայրենական պատերազմի առթիւ գնահատական զօրեղ յօդուածներով։

Ուրախութեամբ լսում ենք, որ Հ. Մելիք Թանգեանը եռանդով առաջ է տանում մեր դպրոցների ծրագրների նոյնացման գործը։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿՆՈՋ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ [1])

Շ. Լետուռնօի

Երկրագնտի ամեն կողմերում կնոջ վիճակուած է ստրուկ լինել. միայն թէ՝ քաղաքակիրթ ազգերի մէջ աւելի փոքր, իսկ վայրենիների մէջ աւելի մեծ չափով։

Պոլինեզիայում կինը մի ապրանք է։ Այդտեղ նա նախ քան ամուսնանալը իրան սիրոյ մէջ ազատ է զգում, բայց երբ ամուսնանում է, դառնում է մարդու գերին որի հետ իրաւունք է համարում իրեն քէֆըն ուզածին պէս վարուելու։

Ամուսնական հաւատարմութեան խախտումը կնոջ կողմից խստիւ պատժւում է, բայց միւս կողմից կինը երբէք իրաւունք չունի դիմադրելու ամուսնու ցանկութեան, երբ նա ուզենայ նրան վաճառելու կամ փոխ տալու իր ընկերոջ։ Կնոջ վրայ է ծանրացած ամուսնու համար կերակուր ճարելու հոգսը։ Շատ անգամ կինը ժամերով մինչև գօտկատեղը ջրի մէջ արևադարձային կիզիչ ճառագայթների տակ ձուկ կամ ջրային կենդանիներ է որսում ամուսնու համար. բայց դրա փոխարէն, կինը իրաւունք չունի այսպէս չարչարանքով ձեռք բերուած կերակուրի համն առնելու, նախ քան իր ամուսնու կշտանալը։ Պոլինեզիայի բոլոր կղզիներում չէք տեսնի կնոջը տղամարդու հետ միասին մի սեղանի նստած։ Թայիթի կղզիներում՝ կանայք տարբեր կըրակների վրայ են պատրաստում իրանց և և ամուսինների կերակուրները և տարբեր էլ խրճիթներում ուտում։ Բացի այդ՝ խըստիւ արգելուած է կանանց ոտ դնել այն տեղերը, որտեղով ամուսինը անցել է, կամ չմօտենալ զէնքերին ու ձկնորսական գործիքներին, նրանց չպղծելու համար։ Խստիւ արգելուած է նաև ամուսնու կամ հօր գլխի մօտով կամ վրայով անցնելը՝ երբ նրանք քնած են։ Մարկիզեան կղզիների վրայ կանանց արգելուած է ջուրը մտնել՝ իրանց ներկայութեամբ ձկներին չվախցնելու համար։ Նրանց արգելուած է նաև ընտիր կերակուրների գործածութիւնը, որովհետև դրանք զոհաբերւում են աստուածներին։ Այդ կերակուրների շարքին են պատկանում թռչունները, կոկոսեան ընկոյզները, ջզախոտը։ Խոզի միսը նոյնպէս արգելուած է կանանց։ Սանդվիչեան կղզիներում շատ կանայք քրիստոնէութիւն են ընդունել հէնց նրա համար, որ այդ կրօնը թոյլատրում է խոզի միսի գործածութիւնը նաև կանանց։ Ռափա փոքրիկ կղզու վրայ տղամարդիկ սուրբ են համարւում և սովորութիւն է որ կինը ամբողջ մի տարի պարտաւոր է կերակուրի պատառը ամուսնու բերանը դնէ։ Այս տեսակ յիմար սովորութիւն գոյութիւն ունի նաև մի քանի փոքրիկ կղզիների վրայ։

Մի քանի արշիպելագներում տղամարդիկ են տներ ու նաւակներ շինում, գետինը մշակում, բայց այնուամենայնիւ կնոջ վրայ է ծանրացած դժուարին գործերը -թթենիների կեղևից գործուածքներ հիւսելը, բեռ կրելը և այլն։ Նոր-Զելանդիայում բեռ կրելը շատ մեծ ամօթ է համարւում տղամարդկանց համար, այդ պատճառով էլ այդ պաշտօնը կատարում են կանայք։

(Շարունակելի)

[1]) Տես «Միտք» №-26

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆ

Ռուսական զօրամասի հետապնդումներից նեղն ընկած Շահսեւանները ամրացել են Սաւալանի անմատչելի բարձունքներում։ Ռուսները պաշարել են ելքերը, որ կամ ցրտից ու սովից անօսատուր լինին նոքա և կամ ակամայ կուռի իջնեն։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Թէհրանի մեր թղթակիցը մեզ յայտնում է, որ կառավարութիւնը պատրաստւում է ծանուցանողական գրեր ուղարկել Մէջլիսի նոր ընտրութեանց մասին։ Եւրոպայից կանչուած է խնամակալը, որ պատասխանել է թէ կգայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տաճկահայ նոր սարսափները խիստ յուզել և լարել են Պոլսահայերին։ 3000 հայեր թափուել են ազգային ժողովարանը, ուր Արշարունի պատրիարքը տուել է իւր դիմումների նկարագիրը։

Երեսփոխաններից Մուրադ, Փափազեան, Համյեակ Արամեան, Տէր Մովսիսեան և այլք յանուն իրենց կուսակցութիւնների արել են խիստ յայտարարութիւններ բազմաչարչար ազգակիցների տապալուելուն ու ջարդուելուն շուտ դարման տանելու համար։ Որոշուել է մի շաբաթ եւս սպասել, որպէս զի կազմուի երեսփոխանական անդամոց մեծամասնութիւն և իմացուի նաև կառավարութեան վերջնական առելիքը, սովորական խոստումներից բացի։

Պատրիարքի մօտ

Պատրիարքի սպառնալիքը պատրիարքաբանփակելը, հրաժարուելը և բանալիները կառավարութեան յանձնելը Հնչակեան ները սխալ քաղաքականութիւն են համարել։ Ուղարկել են պատրիարքի մօտ մի առանձին պատուիրակութիւն, որ յայտնէ նորան, թէ չկրկնէ Դուրեանի սխալ քայլերը և միալով իր պաշտօնում շարունակէ իր բողոքներն ու դիմումները կառավարութեան առաջ տարաբաղդ հայերի վիճակը բարուոքելու համար։

Ժողովրդականացող Օրմանեանը

Պոլսի թերթերը հաղորդում են Օրմանեանի օր աւուր աճող ժողովրդականութեան ու հեղինակութեան մասին, հակառակ Դաշնակցական ոտրնձգութեանց։ Դաշնակցականները անմեղ դատապարտեալի ժողովրդականացման մէջ տեսնում են իրենց բարոյական անկումն ու ամօթապարտութիւնը։ Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ թերթ։

ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՀՈՒՆ

Ազգային ժողովը կարդարցնէ Օրմանեան սրբազանը

Այս ուրբաթ օր Ազգային պատկառելի ժողովը խիստ կարևոր որոշում մը տուաւ զոր թերթերը չկարողացան արձանագրել՝ լռելոյն ընլալուն պատճառաւ։

Ազգ. ժողովը միաձայնութեամբ որոշեց թէ Օրմանեան սրբազանը իր վրայ ծանրացող ամբաստանութիւնէ մը բոլորովին զերծ էր և թէ չորս տարի է իվեր անմեղ տեղը կդատապարտէինք զինքը։

Լրագրներից

Ուրախ ենք որ հայկական լռեցուած արդարադատութիւնը վերջապէս բարձրագլուխ և յաղթական կանգնեց հրապարակում և նորէն անպարտ հռչակուեց այն անմեղը, դէպի որը ցեխ ու թուք էին շպրտում բոլոր նորանք, որոնք նրա անկման և վարկաբեկման մէջ ապահովուած էին տեսնում իրենց գրպանի պարարտացումը և թայֆայական կծուծ շահերի յարատեւումը։

Խմբ.

ԱՐՏԱՔԻՆ

Բալկաններում

Գրաֆ Բերխթոլդի առաջարկը

Գր. Բերխթոլդը տալիս է իւր առաջարկների պարզաբանութիւնը։ Աւստրո-Ունգարիոյ կառավարութիւնը գտնում է յարմար, որ Քրիստոնէական ազգութիւնները եւ պէտք է ստանան ընդարձակ վարչական աւտօնօմիա ինչպէս Ալբանիան։ Իւրաքանչիւր քր. ազգ պէտք է ազատ լինի օգտուելու իւր լեզուից և իրաւունք ունենայ հիմնելու ազգային-լուսաւորական հիմնարկութիւններ։ Իւրաքանչիւր քրիստ. ազգ իւր զինուորական ծառայութիւնը պէտքէ անէ իւր տերիտորիայում։ Առ հասարակ գրաֆը պահանջում է, որ Ալբանացոց տրուած իրաւունքները տրուեն նաև քրիստոնեայ ազգութիւններին։

«Նէօյէ Ֆրայէ Փրեսսէ»-ի թղթակիցը Օգոստ. 25 թուով հեռագրում է Պոլսից, որ եթէ Գրաֆի առաջարկը պետութեանց կողմից հաւանելի լինի, ապա Տաճիկ կառավարութիւնն էլ կըպահանջի կապիտուլասիօնների փոխումը և ներմուծուող ապրանքների հարկի աւելացումը։ Այս դէպքում միայն Տաճկաստանը կզիջի տալ ընդարձակ վարչական ռեֆորմներ:

Աւստրիոյ միջամտութիւնը

25 Օգոստ. Երէկ Աւստրո-Ունգարական դեսպան մարկիզ Պալլավիչինին եկաւ Դուռը և մինստրներիրխորհրդի արտակարգ նիստից դուրս կանչեց արտ. գործոց մինիստր Նորիտունկեան Բէյին և հաղորդելով նորան Նովաբազարի շրջանում, իբրև թէ, շարունակուող անկարգութեանց մասին, խնդրեց ձեռք առնել եռանդուն միջոցներ անդորրութիւն վերականգնելու համար։

Մակեդոնիայում

25 Օգոստ. Դրութիւնը Մակեդոնիայում դառնում է յուզումնալից։ Պրիլէպում, «Dette Publique» կալուածքում ռումբի պայթիւն տեղի ունեցաւ։ Միւս պայթիւնն եղաւ Օխրիդ գիւղի մօտ։ Մուսուլման ազգաբնակութիւնը փորձեց Բուլղարական ջարդ առաջացնել, սակայն արգելք եղաւ մաքսատան միւդիրը, որի վրայ թափեցին իրենց բարկութիւնը ուղղափառները։ Միւդիրը ծեծուել է մերձ ի մահ։

Հացահատիկների արգելումը

Վիեննայի առաջնորդող շրջաններում խորը տպաւորութիւն թողեց Սերբ կառավարութեան հացահատիկների արտասահման արգելման փակտը։

Ալբանիայում

Ըստ պայմանների՝ Տաճիկ կառավարութիւնը զիջեց նշանակել պաշտօնեաներ տեղական վարչական պաշտօններում։

Ապստամբութեան պարագլուխները այժմ դրուած են պատասխանատու պաշտօններում։ Մահմէդ փաշան՝ Պրիզրէնի միւթասերրիֆ, նախկին դէպուտատ Եահիան՝ Դիակովոյի կայմակամ, Րիզա-Բէյը՝ և նախկին դէպուտատ Հասան-Բէյը նշանակւում են թէսաբիֆներ, առաջինը Իպէկում, երկրորդը՝ Պրիշտինում։

Սերբական ջարդեր

Ալբանացիք ջարդում և կողոպտում են հիւս. Ալբանիոյ Սերբ ազգաբնակութիւնը։ Սերբերի դրութիւնն անտանելի է։

Տաճկաստան

Նախընտրական պայքար

25 Օգոստ. Սկսւում է նախընտրական պայքար։ Իշխանութիւնը կազմում է նոր ընտրական ցուցակները որովհետև հին ցուցակները կազմուած էին անճիշտ՝ եր. Թուրքերի ճնշման ներքոյ։

Մէջիդներում հոգևորականութիւնը կոչ է բարձրացրել «Միութիւն և Յառաջադիմութիւն» կօմիտէտի դէմ եղողներին, անուանելով սոցա մասօններ և միւսիւլման կրօնի թշնամիներ։

Ներքին գործոց մինստրը ընտրական ցուցակները անճիշտ գտնելով հրամայեց կազմել նորերը։

Իտալական նաւատորմը

Կ. Պոլիս 25 Օգոստ. Զմիւռնիոյ ջրերում լողում է 17 բազմանաւերից բաղկացած Իտալական մի էսկատրա։ Այդ էսկատրայի ցոյցը այստեղ համարում են որպէս ճնշում՝ հաշտ. բանակցութիւնների ելքին ի նպաստ։

Չինաստան

Հիմնական օրէքներ

Եուանշիկայը հաստատեց օրէնքը պարլամենտական ընտրութեանց, որ պէտք է սկսուեն Յունվար 10-ից

Տեսակցութիւն Բուխլաւում

Օգոստ. 25-ին Բուխլաւում տեղի է ունեցել Գրաֆ Բերթհոլդի և ֆօն-Բէթման-Հօլվէգի մտերմական բնաւորութիւն կրող տեսակցութիւնը։ Բեռլինում այդ տեսակցութեան տալիս են քաղաքական նշանակ.։ Ենթադրւում է, որ այդտեղ կմշակուի միասնական գործողութեան մի ծրագիր՝ Գրաֆ Բերթհոլդի առաջարկի տապալման կամ Բալքաններում յանկարծական բարդութեանց դէպքում։

Պ Օ Ս Տ Ա Ր Կ Ղ

Թէհրան—գործակալ պ. Մ. Փափազեանին. Ստացանք բաժնեգների հաշուին Ձեր ուղարկած 15 թումանի խոխանակագիրը շնորհակալենք.

Մեր բաժանորդներին.-խընդրում ենք փակել Ձեր պարտիկների հաշիւը։

Վերջին պահուն

Ամիսներ շարունակ-հակառակ կար. եպս-ի անգամ եռակի ևնաև մամուլով արած հրաւէրների-նիստեր չգումարող պատգմ. ժողովը երէկ-7Սեպտ.-հէնց առաջին հրաւէրին ժողովելով միջայն Ատրպատականի առաջնորդ է ընտրել ժամանակաւոր կառավարչի պաշտօնով եկած հայր Մել. Թանգեանին։

Սեպտ. 6-ին Հ. Մել. Թանգեանը գնացել է Հաջի Շօջաէդ-Դովլի և Սփահդար Ասադամի տեսութեան։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Ա. Տ. Վարդանեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„МАГАЗИНЪ ПАРИЖЪ"
PROPRIÉTAIRE J. D. THOMASSIAN
ՓԱՐԻԶ ՄԱԳԱԶԻՆ
ԿԱՆԱՑԻ ՆՈՐ ԲԼՈՒԶՆԵՐ
ՇԱԼԵՐ ԵՒ ՓԵՇԵՐ
Եւ նոր կոտրներ, նոյնպէս տերմօսներ, որոնք տաք կամ սառը ջուրը 24 ժամ նոյն տեմպերատուրում պահելու յատկութիւն ունին։
ՇՏԱՊԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԵԼ ԱՌԻԹԻՑ

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ
Պարոն Մարտիրոս Նազարբէկեանցի տան դիմաց
ԾԱԽՈՒՄ Է
Տ. Ալմաստ Սիմէօնեանցի տունը երկու սենեակ և ուրիշ յարմարութիւններով։
3—2 Դիմել Մինաս Տէր-Մանուկեանին

ՓՆՏՐՒՈՒՄ է մի տուն Ղալա թաղում 3—4 սենեակներով։ Սենեակները լինելու են մեծ ու լուսաւոր, յարմար զիրզամիներով, խոհանոցով և այլն։ Վարձու տուողը դիմելու է պ. Վաղարշակ Զաքարեարին։